

Muhamed VELIĆ

IZGUBLJENI MIR

Ako bismo pokušali sa nekoliko odrednica u globalu odrediti, definirati i okarakterizirati stanje današnjeg čovjeka u modernom vremenu, ili modernog čovjeka u današnje vrijeme, onda su to, zasigurno, tuga, nesreća, stradanje, bol i patnja.

Ljudi, bez obzira na vjeru, geografske položaje, boju kože su, i pored velikog tehnološkog napretka, u strahu, napregnutog sluha, široko otvorenih očiju, čekaju i mole se da, prije svega, u *moćnicima i pojedincima* današnjice prorade dobrota, milost, altruizam i humanizam. (Očito je da svijetom vladaju neke druge vrijednosti ili nevrijednosti.) Obični ljudi su nesabrani za otvorene razgovore i poslove. Ljudi gledaju jedni u druge, čekaju, šta će biti. Strašno je i tragično koliko svaki dan strada nevinih i običnih ljudi i koliko će ih još stradati. Ratovi i ubijanja su odnijeli mnogo života, a za ostale će se pobrinuti droga, alkohol, virusi i neizlječive bolesti. Strah se mota oko srca, nogu, zaplićemo se o njega. Sve stoji nasuprot čovjeku – ratovi, ubijanja, teror, droga, sida, virusi, tumori, neizlječive i nepoznate bolesti. Šire se kao nezaustavljivi hod sudbine. Po ustima običnih ljudi vrve pitanja: Ima li spasa za ljude, za mir, za pravdu, za humanizam, za planetu zemlju?

Pogledi su uprti naprijed. Šta je to što sutra dolazi i šta to budućnost donosi?

Konflikt u ime religije, ratovi zarad prolaznih interesa, generacije buntovnika, psihički rastrojani pojedinci, rasturene porodice, strah, bolesti, siromaštvo i bijeda uprkos velikom progresu i tehnološkom napretku, to je, zasigurno, ono što budućnost donosi.¹

Oluja progresa se zahuktava i nemilosrdno nosi sve pred sobom.²

Historija ne staje, sve nade i molitve iz prošlosti i prema prošlosti su okrenute ka budućnosti, gdje nas čeka više katastrofa, prijevara, sla-

manja ljudskih srca koje očekuju čovječanstvo.

Današnji čovjek je osamljen, hladan, oborenog pogleda i teško nasmijanog lica.

Zavist, pakost, nezadovoljstvo, tuga, očaj, uzroci su teških emotivnih stanja koja proizvode i uzrokuju pojavu teških, oštrih i parajućih kristala u našim tijelima koji, opet, stvaraju samo bol i ništa više.

Čovjek je jedino biće na Planeti koje ima potpunu svijest o smrti, a u isto vrijeme je jedino biće koje ima pretenziju za samodestrukcijom i vlastitim uništenjem. K tome, čovjek još predstavlja veliku prijetnju za uništenje, ne samo sebe kao bića svijeta, već uništenja i drugih bića i života oko sebe, prije svega bića sredine, svijet flore, prostor oko sebe itd.³

Oduzima dah činjenica da svi ovi spomenuti i nespomenuti problemi današnjice, koji ozbiljno prijete nestanku ljudske civilizacije i populacije nezaobilazno dolaze od istog tog bića koje se zove **čovjek**. Vođen svojim tehničkim umom, čovjek pokušava pronaći rješenja i dati odgovore na vječite svoje želje i inspiracije: *biti vječan* i proživjeti ovaj život u apsolutnom blagostanju. I, usljed nemogućnosti pronalaska vječnog mira i spokoja, tehnički čovjek je izgradio i isprovocirao nemir unutar sebe, a u svijetu na globalnom planu je napravio tehnološki napredak koji osigurava prividan mir, lažnu sigurnost i veliku socijalnu disharmoniju. (Nema mjesta bojazni za gubitkom pravog mira i čvrste sigurnosti. Jer, kako izgubiti nešto što već odavno nemamo!?)

Sejjid Husein Nasr zabrinuto pita i pokušava dati odgovor: «Zašto aplikacija nauke, koja je, očigledno, bazirana na eksperimentu i zapažanju prirode, izaziva i uzrokuje da čovjek padne u silovit konflikt sa tom istom prirodom, tako da je čak stvorena mogućnost da, na kraju, i čovjek i priroda budu uništeni?!»

Njegovo objašnjenje i njegov odgovor leži u tome da je suština problema u rascjepu koji se dogodio između nauke i mudrosti, generalno, nauke i duhovne i moralne perfekcije, partikularno.⁴

U svom mikrokosmosu, svaki čovjek treba izgraditi neophodne uvjete za mir unutar samog sebe, otkloniti sve smetnje i faktore i izvana i

iznutra koji prouzrokuju konflikt unutar pojedinca. Iz tog mira, unutar pojedinca se razvijaju dobre osnove za mir u makrokosmosu, za mir među ljudima, za mir na Planeti. A usljed unutarnjeg nemira pojedinca, dolazi i do nemira na globalnom nivou. Ljudsko znanje, svjedoči, uostalom, čitava povijest, da su oduvijek pojedinci igrali takvu ulogu da svojim pojedinačnim nemirom unose nered u red svijeta i sredine. U moderno vrijeme je to posebno naglašeno usljed oružja za masovna uništenja i komunikacijskoj brzini. Ali, ako se napravi vremenska šetnja kroz povijest, vrlo lahko se može doći do zaključka da su pojedinci, moćnici i u dubokoj povijesti pravili velike tragedije i nanosili ogromne nesreće velikom broju ljudi.

Vrijeme kao konstanta ovoga svijeta i svjedok protiv nas ili za nas, ima svoje sjećanje i svjedok je mnogih nepravdi, i malih i velikih, u povijesti ljudi i Zemlje.

A propo, svaki komad vremena u sklopu velikog vremena koje teče i odzvanja duboko u prošlosti svjedoči tlačioce, faraone i tiranine isto kao što to bilježi i pamti svaki narod unutar ljudske vrste i zajednice. U vrijeme Oca naroda Ibrahima, a.s. (Ibrahim, samo ime znači otac naroda) bio je Nemrud (silni vladar), u vrijeme poslanika Musaa, a.s., bio je Faraon sa svojom moći, Rimsko carstvo i Rim pamte Nerona i mnoge druge imperatore, u vrijeme poslanika Muhammeda, a.s., bili su Ebu Leheb i Ebu Džehl i njima slični koji su ih naslijedili u njihovom ponašanju. Jedan veliki dio svijeta pamti i dobro je osjetio mač križara. Zatim, poslije velikih kolonijalnih osvajanja, moderno vrijeme svjedoči naciste, komunizam, ratove, genocide, zločine i masakre XX stoljeća. Tako i ovo sadašnje vrijeme ima svoje Nemrude, Faraone, imperatore i Ebu Lehebe. Pravda je to i sreća ljudskog roda što takvi pojedinci koji su izgubili svoj unutarnji mir i koji siju i isijavaju nemir i nered, prije ili kasnije, uvijek neslavno i bijedno završe. Ista je sudbina i svih koji ih slijede u ovom vremenu ili bilo kojem vremenu koje dolazi. To je tako, to svjedoči Sveta Knjiga, vrijeme, historija, ljudi, nebesa i Zemlja.

Epilog pojedinaca koji su izgubili svoj unutarnji mir je poznat, i to je sreća i pravda što je

to tako. Ali, nesreća u tome je što se nerijetko između njih, moćnih, koji su izgubljeni unutar samih sebe, na njihovom putu, nađu oni mali obični ljudi koji žive svojim mirom i čije sudbine postanu crne i nesretne usljed nemira i nereda unutar pojedinaca, moćnika. Tako, nerijetko, između dva diktatora, između dva imperatora, dvojice izgubljenih koji pokušavaju preuzeti ulogu Boga u ovom prolaznom svijetu, dvojice istih samo sa različitim imenima, stoje vratovi običnih ljudi iz kojih šiklja krv, stoje uplakana djeca, žene i starci koji u kolonama prolaze pored popaljenih kuća, porušenih zgrada, razorenih gradova i odlaze u šatore, izbjeglištvo, bolest i, na kraju, smrt. Između dvojice koji su poremetili svoj unutarnji mir stoji i čitava ljudska civilizacija, stoje prelijepi gradovi, grandiozni univerziteti, briljantni naučnici i veliki mislioci.

Ovdje je bitno reći, a i svjedoci smo sami da nisu uvijek potrebna dvojica izgubljenih unutar samih sebe, već je dovoljan jedan izgubljen i poremećen, koji vrlo brzo stekne velike sljedbenike, istomišljenike i poslušnike, pa u svojoj poremećenosti i izgubljenosti vlastitog mira urade stravične zločine, neviđene masakre i genocid planetarnih razmjera. Opasnost se, dakle, krije u tome što se izgubljeni mir pojedinca, poremećenost svijesti, ili error unutar svijesti pojedinca koji ima vlast, moć, autoritet, vrlo brzo može prenijeti i na nivo kolektivne svijesti.⁵

Mir u čovjeku primordijalno postoji, ali nasuprot tog mira stoje sile i snage koje su destruktivne, koje nastoje anulirati ili okupirati taj mir. One stvaraju konfuziju, metež i nemir unutar čovjeka.

Husein Đozo podsjeća na kur'ansko kazivanje da je Bog stvorio čovjeka od zemlje, a zatim je udahnuo u njega svoga duha. Zato će on kazati da Kur'an upozorava na ljudsku prirodu koja je vrlo složena i čudna, jer je rezultat dvaju sasvim suprotnih elemenata, materije i duha, tijela i duše. Tu i leži najveća zagonetka i najsloženija tajna čovjeka. Otuda nam se on javlja kao najveća proturječnost. U njemu se sukobljavaju luciferske destruktivne snage sa stvaralačkim anđeoskim snagama. U njemu se vodi vječna bitka između dobra i zla. Sve je to u punom skladu sa prirodom njegova bića. Materijalni element

vuče ga zemlji, odnosno životinji, nižem svijetu, zapravo – svom izvoru. Duhovni element, koji uvijek pokazuje tendenciju spajanja sa svojim izvorom, pokazuje težnju neprestanog i vječnog dizanja u visine i kretanja naprijed.⁶

Zapravo, taj materijalni element koji čovjeka vuče zemlji, koji budi životinjske nagone u njemu, on uzrokuje nemir i stvara konflikt, dovodi do haosa, prvo na individualnom nivou, a zatim kao posljedica individualne rastrojenosti i na ljestvici komunitarnog života.

Sada se nameće nekoliko pitanja. Šta je to što će stati na stranu pozitivnih, stvaralačkih snaga i odlučno se suprostaviti negativnim destruktivnim snagama u nama samima? Kako će mrak iz ljudskih dubina zamijeniti svjetlost, kako će hladnoću ljudskog srca zamijeniti toplota ljudskog srca? Gdje je rješenje? Šta će vratiti mir ljudima, pojedinačno, pa onda i generalno? Šta će to zamijeniti suze i bol, donijeti više radosti i vratiti drage osmijehe na lica ljudi? Šta će vratiti bistrinu i sjaj u oči i tlo pod nogama učvrstiti? Postoji li nešto što će odnijeti grčeve iz ruku, nogu, jezika, pa će se ljudi slobodno i bez ukočenosti rukovati, pružati ruke jedni drugima? Šta će nas ili šta nas oslobađa da slobodno idemo jedni drugima, da se slobodnim jezicima zahvaljujemo? Šta će nam ili ko će nam ponuditi *programe* koji će uspješno anulirati sve ove greške koje se nalaze unutar naše svijesti? Šta će to podići naše glave, a neće ih poniziti i spustiti?

Može li ovdje hladni tehnički um dati odgovore i naći rješenja?

Progres, tehnologija, industrija, globalizacija, kompjuterizacija, poprilično su nijemi na ove bitne stvari i nemaju odgovor na ova pitanja! Na ova pitanja odgovore daje i ima **vjera** mnogo više negoli **nauka**!

Zato što vjera staje na stranu pozitivnih, plemenitih i moralnih stvaralačkih snaga. Uostalom, ona je sve to.

Vjera nas, za razliku od nauke, uči da čovjek može biti vječan i živjeti u apsolutnom blagostanju, ali nas, isto tako, podsjeća da se do te vječnosti mora doći i proći kroz vrata smrti.⁷

Zato će S. H. Nasr, u ovom kontekstu, i upozoriti na ograničavanje naučnog svjetskog

poretka, ali tada, naravno, ne nagovještava odbacivanje nauke u favoriziranju duhovnosti, on samo sugerira da svaka oblast ima svoje određeno mjesto unutar ljudskog djelovanja.⁸

Ovdje bi se moglo kazati da u današnjim svjetskim konstelacijama i svjetskom poretku odnos nauke i vjere nije ekvivalentan, da je neproporcionalan, odnosno da su vrata vjere ka nauci mnogo više otvorena negoli su vrata nauke prema vjeri.

Dobro primjećuje Asad Latif koji kaže da nauka koja je bazirana u savremenosti osigurava vrlo malo mjesta za vjersku vrijednost. Zato će, vrlo često, vjerski ekstremisti insistirati da ljudi okrenu svoja leđa sadašnjosti, savremenosti zato što je sadašnjost izgubila poruku prošlosti. I za njih, ekstremiste, religija je bijeg, a ne formiranje veze sa svijetom. Jedini i pravi način da bi im se stalo na put i da bi se zaustavili u svojoj nakani jest na pravi način upotrijebiti vrijednosti vjere, koju oni žele zloupotrebjavati. A način da bi se to ostvarilo jest da se vjeri, religiji, da njena prava vrijednost kao legitiman i slobodan izvor akcije.

Jer, vjera je zasigurno jedna centralna vrijednost, kazat će Asad Latif.⁹

Vjera podsjeća, savjetuje i sugerira na stalnu unutarnju borbu svakog pojedinca, svakog čovjeka koji treba da smiri sve te sile koje uzrokuju nemir, konflikt i prave kaos. Poslanik Muhammed, a.s., vraćajući se sa jednog vojnog pohoda, izrekao je veličanstvenu rečenicu: «Vraćamo se iz male borbe (mali džihad) u veliku borbu (veliki džihad), borbu sa samim sobom».

Jasan, eklatantan i nedvosmislen je ovaj hadis koji upozorava koliko je borba mačem neznatna odnosu na unutarnje borbe svakog pojedinca sa samim sobom. Da ne bi došlo do zabune, borba mačem, fizičkim oružjem, uzvišena je onda kad su ugrožena prava na život, vjeru, imetak, porodicu i čast i tada se moraju braniti fizičkim oružjem, i takva borba je vjerska obaveza. A vjera prestaje da igra centralnu i glavnu ulogu određenom ljudskom kolektivu onda kad se ljudi bore i ubijaju jedni druge za mnogo manje uzvišene principe od njihove prave i čiste borbe o kojoj je riječ.

S. H. Nasr nudi odgovore i pojašnjava koli-

ko vjera pomaže današnjem posrnulom čovjeku da, kroz unutarnju borbu sa samim sobom, borbom protiv svih sila koje ga vuku dolje, može i treba vratiti izgubljeni mir kojeg očajnički danas treba.

Nasr tvrdi da «unutarnja borba sa samim sobom koju čovjek može vršiti i kojom se treba ispuniti trajno unutar samog sebe jest borba za uzvišenost ljudskog stanja koji prebiva u konstantnim tenzijama između onoga šta mi volimo i čini se da smo, šta stvarno mi jesmo i šta trebamo prevazići, nadmašiti svaki dio našeg vlastitog puta u ovozemaljskom životu da bismo postali ono šta stvarno jesmo.

Veliki stepeni savršenstva u duhovnom životu mogu biti posmatrani u svjetlu unutarnje, duhovne borbe, džihada. Postati neovisan i odvojen od prljavštine i nečistoće ovoga svijeta i počivati u čistoti Božanske Sveprisutnosti, to iziskuje intenzivnu borbu za naše duše koje imaju svoje korijene duboko udubljene u ovaj prolazni svijet, koji duša posrnulog čovjeka greškom zamjenjuje za Stvarnost i Vječnost. Savladati letargiju, pasivnost i nehaj duše kvalitetima koji moraju postati podrška ljudskoj prirodi kao rezultat i posljedica njegovog zaborava ko ga je stvorio, jest također konstanta unutarnje borbe.

Otrgnuti dušu iz vlastitog vanjskog rasturanja, uništenja i vratiti je nazad u centar u kome prebiva Božanski Mir i sve ljepote koje duša traži, u područje mnoštva i raznolikosti, to je opet unutarnja borba. Omekšati stvrđnuto srce u tekuću bujicu ljubavi koja bi prigrlila sve tvorevine i kreacije u čistotu ljubavi spram Boga, jest izvršiti alhemijski proces unutarnjeg otvorenog 'djelovanja', koje je ništa drugo do unutarnja borba protiv onoga što bi duša mogla postati. I, konačno, shvatiti da je jedino Apsolut – Apsolut i da jedino Biće može konačno izjaviti *ja*, jest izvršiti vrhovni Džihad, Veličanstvenu borbu buđenja duše iz sna zaborava, i omogućiti zadobijanje supremnog, glavnog znanja u svrhu za koju je i stvoreno. Islamski put pred savršenstvom može biti shvaćen u svjetlu simbolizma unutarnje borbe, većeg džihada, za koji je Poslanik islama rekao: «Ko pronađe ovaj put na Zemlji, sam je već upućen».

Sa svakim dahom na isti način princip

života koji funkcionira u nama bez obzira na našu volju, izuzev volje Onoga Koji nas je stvorio, trudi se da kroz tu unutarnju veličanstvenu borbu ulije život unutar našeg čitavog tijela. U svakom momentu našeg svjesnog života trebali bismo tražiti ostvarenje džihada i ne jedino u uspostavljanju ravnoteže u svijetu oko nas, nego, također, i u buđenju za Božansku Stvarnost, koja je izvor naše svjesnosti. Za duhovnog čovjeka, svaki dah je podsjetnik da bi trebao nastaviti sa unutarnjom borbom sve dok se ne probudi iz sanjanja i dok ritam njegovog srca ne odjekne to primordijalno Sveto Ime, sa kojim su sve stvari stvorene i kroz kojeg se sve stvari vraćaju svome Originalu. Poslanik je rekao: «Čovjek spava i kad umre – probudi se». Kroz unutarnju borbu, džihad, duhovni čovjek umire u ovom životu da bi prekinuo sve snove, da bi se probudio za Stvarnost koja je porijeklo i original svih stvarnosti, i da bi posmatrao tu ljepotu od koje je sva zemaljska ljepota blijeda refleksija, da bi posegao za mirom koji svaki čovjek traži, ali koji u suštini može postići i pronaći samo onaj ko ga traži kroz unutarnju borbu, unutarnji Džihad.¹⁰

I, na kraju, kao hodočasnici do Kuće Voljene, treba tražiti i koračati velikim i brzim koracima prema našem vlastitom miru unutar nas samih. Tu je rješenje, jer spas dolazi iznutra.

Pronaći svoj mir i doći do njega, to je životni zadatak i put svakog smrtnika. Kako? Na koja vrata pokucati?

Nezaobilazno, na velika vrata vjere u Boga, dobro, mir i pravdu. Ljudi pojedinačno, pa onda i generalno mogu i moraju povratiti izgubljeni mir. Vjera, tolerancija, i solidarnost – to konstituira izbor koji svaki pojedinac, pa i cijeli svijet treba izabrati. To je kratica za mir. A problem sa izborom je i u tome što će za ono što izaberemo i prigrlimo trebati proći mnogo vremena da bismo ponovo dobili mogućnost da biramo. Moraju proći generacije da bi se to dogodilo. I, ako pogriješimo u izboru, onda će teror, mržnja, strah stvarati krizu za krizom. I, naposljetku ćemo mjeriti naše ljudske ruševine u bespomoćnoj tišini. A Časni Pisari će to sve začuđeno posmatrati i bilježiti!

Zašto, kad je moglo biti drukčije?

Sa zapisom o neuspjehu i porazu. A i mi ćemo sami biti svjedoci svog vlastitog poraza, a s malo hrabrosti i pravim izborom, uspjeh i pobjeda su neminovni naspram svih onih zala koja stoje sučelice nama i primarno dolaze od nas.

Ratovi, ubijanje, teror, mržnja, droga, sida, virusi, nepoznate i neizlječive bolesti...

m

Bilješke

¹ Dvije trećine ljudi na Planeti žive samo sa dva dolara na dan, konstatirano je na Dan siromaštva; 15. oktobar se u svijetu obilježava kao Dan siromaštva

² Walter Benjamin, njemački kritičar, filozof i nadasve romantičarski revolucionar, opisujući ikonsku sliku *Andela historije (Angelus Novus)* od Paul Kleea, znamenitog švicarskog slikara i jednog od originalnijih predstavnika moderne umjetnosti, kazat će u svome opisu da je anđeo tu zato da bi popravio sve ono što je bilo smrskano i uništeno. Oluja puše i zahuktava iz raja, a njegova krila su u zamci. I sa takvom žestinom oluje, on zadugo krila neće moći sklopiti. Oluja ga neodoljivo baca u budućnost, dok ruševine rastu i nagomilavaju se gotovo do neba. Ta oluja je ono što zovemo **progres** (Microsoft® Encarta® Encyclopedia 2003. © 1993-2002 Microsoft Corporation)

³ Američki mislilac, profesor lingvistike i filozofije na MIT-u, Massachusetts, Noam Chomsky na početku svoje posljednje knjige *Hegemonija ili opstanak (Hegemony or survival, America's quest for global dominance)* navodi opservacije, poprilično mračne, jednog od vodećih ličnosti svijeta savremene biologije Ernsta Mayra, koji kaže da sada ljudi ulaze u period svoje historije gdje se pronalazi i osigurava odgovor na pitanje je li bolje biti pametan negoli glup, misleći pri tome i tvrdeći da su, npr., bube i bakterije, iako nisu intelektualna stvorenja i ne žive u formi intelektualne organizacije, kao takve mnogo uspješnije od čovjeka po pitanju opstanka. Izgled pun nade je taj da na pitanje neće biti odgovoreno. Jer, ako se dobije nedvosmislen i jasan odgovor, taj odgovor bi mogao glasiti da su ljudi vrsta biološke greške, errora, koristeći svojih dodijeljenih 100.000 hiljada godina koje koriste kao živa civilizacijska bića, da unište same sebe i, u postupku, još mnogo toga. (Mayr, također, tvrdi da je prosječan život jedne vrste oko 100.000 godina.) Vrsta zasigurno razvija kapacitete da urade upravo to..., i ljudi demonstriraju taj kapacitet tokom svoje historije, dramatično u prošlosti proteklih nekoliko stotina godina, sa napadima na okruženje koje život čini, na raznovrsnost kompleksnijih organizama, sa hladnim i sračunatim divljaštvom... (Noam Chomsky, *Hegemonija ili opstanak, Američko pitanje globalne dominacije, The American Empire project, Metropolitan books, Henry Holt and Company/New York, 2003.*)

⁴ Seyyed Hossein Nasr, *The Islamic Intellectual Tradition in Persia*, edited by Mehdi Amin Razavi, Curzon Press, 1996.

⁵ Ovome kao svjedočanstvo može poslužiti eksperiment Stanleja Milgrama. Američki psiholog i naučnik je šezdestih godina prošlog stoljeća napravio seriju eksperimenata u kojima je ispitivao poslušnost autoritetu. U seriji poznatih eksperimenata, Milgram je privukao kontraverzu u vezi s ispitivanjem i istraživanjem etike. Tako je u jednom ispitivanju sudjelovalo oko hiljadu subjekata, učenika koji su bili pod zapovijedi osobe, autoriteta koji je vršio eksperiment. Njihova dužnost je bila da obavljaju one dužnosti koje im naredi eksperimentator. U ovom slučaju, trebali su dati elektrošokove osobama u drugim prostorijama sa kojim su bili povezani (mada, u stvari, nije bilo veze između njih, nego su osobe u drugoj sali simulirale bol i puštali lažne bolne krike). Subjekti, sudionici u ovoj studiji, trebali su da se ponašaju kao učitelji koji će početnicima u drugoj sali, sa kojima su povezani, na svaku grešku u testu ili na svaki pogrešan odgovor, davati po jedan elektrošok. Intezitet elektrošokova je rastao, počinjući sa 15 volti, pa sve do 450 volti. Dakle, subjekti učenici nisu mogli vidjeti početnike koji su bili ispitivani i tako podložni elektrošokovima, ali su mogli čuti njihove lažne bolne krike koje su puštali pri svakom zadatom elektrošoku. Nakon prolaska nivoa kazni elektrošokovima od 330 volti, početnici nisu više puštali nikakve glasove, niti užasavajuće krike, simulirali su komu i nisu više reagirali. Ali, eksperimentator, profesor-autoritet je insistirao da se nastavi sa elektrošokovima. Većini učenika je bila muka, znojili su se, drhtali su, grizli su usne od bolova i šokova koje su mislili da su nanijeli. Ali, uprkos njihovoj boli, muci i zabrinutosti, 65% učenika koji su bili pod zapovijedi autoritetu išli su do krajnje granice kažnjavanja do 450 volti i tako pokazali, uprkos svemu, slijepu poslušnost autoritetu. I mnogi drugi naučnici su pravili slične pokuse i svi su došli do saznanja da će mnogi pristojni ljudi prije nanijeti nepodnošljivu bol drugome negoli iskazati neposlušnost autoritetu. Milgram je ovim ekperimentom želio pokazati i objasniti poslušnost nacističkih vojnika svojim pretpostavljenim zapovjednicima. Adolf Eichman, administrator nacističkog logora, kad je uhvaćen u Južnoj Americi, na sudu je svoja nedjela i svoj posao u logoru objašnjavao tako da je on samo slijedio naredbe svojih pretpostavljenih! (Microsoft® Encarta® Encyclopedia 2003. © 1993-2002 Microsoft Corporation)

⁶ Husein Đozo, *Islam u vremenu*, Sarajevo, 1976., str.170.

⁷ Enes Karić, *Kloniranje – filozofska, etička i religijska razmatranja*, Muallim, god. IV., br. 13

⁸ Seyyed Hossein Nasr, *The Islamic Intellectual Tradition in Persia*, edited by Mehdi Amin Razavi, Curzon Press, 1996.

⁹ Asad Latif, *The Straits Times*, Singapur, juni, 2002.

¹⁰ Seyyed Hossein Nasr, *The Spiritual Significance of Jihad (Duhovno značenje Džihada)*, El-Serat journal, Vol. IX, No.1, London, 2002.

Summary

Muhamed Velic

THE LOST PEACE

Today's man is facing many evils that are making his life difficult while also presenting a real danger for the mankind. Absurdity lies in the fact that all those evils and miseries the man faces come primarily from other fellow men, as a direct consequence of the fact that the man has lost its inner peace. Relying on its technical mind, the man has attempted to find eternal wealth and everlasting peace and stability. There is ample evidence that he has failed in it! To the contrary, he has created a spreading and contagious mess and restlessness inside himself, which then reflects on the collective consciousness. The peace that human beings – particularly the most powerful among them – have lost, is going to result in many big catastrophes, sufferings and plights that are, mostly, going to affect the 'little men' living their ordinary lives. There is some justice and providence in the fact that many of those 'powerful individuals', who are lost inside, sooner or later, end up in misery and desolation. But the evidence of their lost inner peace remains irremovable.

How can the man restore the inner peace that he desperately needs? Who is going to offer him a really strong hand, in the midst of all false salvations and other false promises? This essay demonstrates and reminds us that our FAITH IN GOD, is the only right way for the man to restore his inner peace, and, consequently to the entire mankind, and the only way which leads to the Gates of Eternity. At the same time, faith should regain its true value of a legitimate and independent source of action. Faith in God, justice, tolerance and charity – those are the right choices for the mankind. However, if the mankind opts for something else instead – wars, killings, terror, hatred, addictions, AIDS, viruses and all those incurable and deadly deceases – all those evils that we, fellow humans, are facing, and, to a large extent, producing, – will become inevitable.

موجز

محمد فليتش

السكينة المفقودة

يواجه الإنسان المعاصر كثيرا من الشرور التي تنغص عليه حياته، وتمثل خطرا حقيقيا يهدد بقاءه على وجه البسيطة. ومن المفارقة أن جميع المصائب والشرور التي تواجهها البشرية تأتي في الأساس من ذلك الكائن الذي يسمى "الإنسان". كنتيجة لفقدان الفرد الشعور بالسكينة في داخله. لقد حاول الإنسان، بفضل عقله التقني، أن يجد السعادة والسلام والأمن الخالد. ولكن شواهد كثيرة تدل على فشله في محاولته تلك. فقد أنشأ الإنسان الفوضى والأضطراب في داخله. تلك الفوضى المعديّة التي تنتشر دون توقف لتسيطر على ضميره. إن فقدان السكينة داخل الفرد، وخاصة الفرد "القوي"، سيجلب على البشرية مصائب جمّة، وسيتسبب بالكثير من الآلام والمعاناة عند الناس البسطاء الذين يحيون حياتهم الاعتيادية. ولكننا نجد في ذلك العدل والسعادة، لأن هؤلاء الأفراد المتسلطين والضائعين في داخل أنفسهم، ينتهون بالعار والعذاب. ولكن آثار فقدانهم للسكينة لا تمحى. كيف يمكن للإنسان أن يجد من جديد تلك السكينة المفقودة، التي يبحث عنه باستماتة؟ ومن سيمد إليه يد العون القوية والحقيقية، في هذه الزحمة من شعارات النجاة ووعود الإنقاذ الزائفة؟ إن هذا المقال يبرهن ويذكر بأن الإيمان بالله هو الطريق الحقيقي الوحيد الذي يقدم للإنسان الحلول لاستعادة السكينة في داخله فيعيد بذلك السلام إلى البشرية جمعاء، وبأنه هو الطريق الوحيد الموصل إلى أبواب الخلد. يجب إعادة القيمة الحقيقية للدين بصفته المصدر الشرعي والحر للعمل. إن الإيمان بالله، والعدل، والتسامح، والتضامن، هي الخيارات التي